

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Наталия Иванова Витанова член на научното жури от ШУ „Епископ Константин Преславски“, на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Предучилищна педагогика), разработен от **МАРИЯ ПАНАЙОТИС БАКАЛУДИ** на тема: **„ФОРМИРАНЕ НА ПОЗНАВАТЕЛЕН ИНТЕРЕС КЪМ „ДРУГАТА“ КУЛТУРА И МОТИВАЦИЯ НА РАННО ЧУЖДООЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ НА 6-7-ГОДИШНИ ДЕЦА**“, с научен ръководител доц. д.н. София Дерменджиева

ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Мария Бакалуди е редовен докторант в докторска програма „Предучилищна педагогика“ във ФП на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. Високото ниво на подготовка, в това число и чуждоезикова, е постигнала чрез последователно преминаване по степените на образователната система: висше образование – специалност „Английски език и литература“ – Аристотел университет, гр. Солун, ОКС „магистър“ в специалност „Специална педагогика“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, специализира „Актьорство за театър и кино“ в Институт за професионално обучение в гр. Солун, преминава следдипломен квалификационен курс „Драма и Образование“ в Център за театрални изследвания в гр. Солун, изучава испански език и литература в Национален и Каподистрийски университет в Атина.

Целенасочено разширява професионалните си амбиции в полето на преподавателската и научно-изследователската дейност. Успешно съчетава практическите си ангажименти като преподавател в училище и основател и актриса на Театрална група „МИНУС +“.

СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представен за рецензиране е добре организиран пакет от материали: дисертационен труд, приложения, автореферат, публикации. Дисертацията е със сполучливо дефинирани параметри: общ обем - 160 с., от които основно съдържание 143 с.; използвана литература (213 източника) на български (14 изт.), английски, турски, испански, в т.ч. и електронни ресурси (199 изт.) (17 с.). Дисертационният труд е оформен по каноните на академичната архитектура: увод, четири глави, заключение, литература, 6 приложения.

Дисертационният труд като стил и език е прецизен, притежава богата и точна научна стилистика. Техническото изпълнение е коректно, информацията е подкрепена с визуални изображения (таблици и диаграми), монтирани на съответните места.

В увода се представят авторските основания за избор на дисертационната тема и нейната актуалност. Той включва в компресиран вид основните идеи свързани с многонационалната интеграция, мултикултурната идентичност, мултикултурните взаимодействия обвързани с ранното чуждоезиково обучение. Органична част от увода са изследователската методология и очакваните резултати. В него логично са представени обекта, предмета, целта на изследването и основните задачи. Като цяло, уводът въвежда в това, което предстои в дисертационното изследване. Добре би било, ако уводът съдържа литературен обзор по темата на дисертационното изследване.

Първа глава представя корелациите свързани с компетентностно ориентираното образование и ранното чуждоезиково обучение. В социокултурен аспект е изведен езикът като средство за социална кохезия в глобалния свят. Потърсена е връзката на ранното чуждоезиково обучение и развитието на ключови компетентности. Контекстуализирана е „другата“ култура в чуждоезиковото обучение.

Във **втора глава** е анализиран познавателният интерес в предучилищна възраст като фактор за познавателната активност. Представени са неговите характеристики и динамика в развитието на децата от предучилищна възраст, принадлежността му към структурата на интелектуалното развитие на децата, както и същността и значението на когнитивните потребности в осъществяването на когнитивните действия.

В **трета глава** са описани теоретичните основи на мотивацията в ранното чуждоезиково обучение и ролята на образователната среда за стимулиране на познавателната активност. Представена е ролята на образователната среда в детската градина и мотивацията за чуждоезиково обучение, както и ролята на проактивният учител като посредник между детето и глобалния свят.

Четвърта глава е свързана с емпиричното изследване. В нея са представени методологическа и концептуална рамка на изследването и организацията на експерименталната програма. В нея е направен анализ на резултатите от прилагането на педагогическата технология „Проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура и мотивация за ранно чуждоезиково обучение при 6-7-годишни деца”.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ПРОБЛЕМАТИКАТА

Разглежданата проблематика е актуална и значима в дискурса на интеркултурализма, глобализацията, компетентностния подход и ранното чуждоезиково обучение. Дисертацията е разположена в сложно изследователско поле, защото работният проблем има многопосочни характеристики и кореспондира със сериозни перспективи за търсене на алтернативни подходи, методи и техники водещи до позитивна промяна в процеса на обучение в детската градина, и в частност в процеса на формиране на познавателен интерес към “другата” култура и мотивацията за ранно чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца.

НАУЧНА ОСВЕДОМЕНОСТ НА ДОКТОРАНТА

Авторът познава много добре литературата по темата. Теоретичните му разсъждения са следствие от проучване на 213 източника, в това число и веб базирани. Мария Бакалуди познава много добре не само световната литература, но и българската, и това дава възможност на автора достатъчно коректно да обосновава основните си тези. Постановките, които се застъпват са както класически, така и от най-новите публикации след 2000 година. Своята работа Мария Бакалуди е подпомогнала с оригинални произведения на чужди автори. Тази представителна научна аргументация на текста, убедително печели доверието на потребителя на такъв род информация и подкрепя заключенията в дисертацията.

КОНЦЕПТУАЛНОСТ, ДОКАЗАТЕЛСТВЕНОСТ И ПРАКТИЧЕСКА ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТКАТА.

Дисертационният труд е завършена авторска концепция, в която са визирани и нови аспекти по разглежданата проблематиката. При наличието на

голямо разнообразие от концепции и дефиниции по темата авторът е успял ясно да изрази и аргументира своята позиция. Дисертацията се характеризира със сполучливи анализи, конкретни оценъчни нюанси и оригинални съвременни рефлексии, целенасочен авторски подход и научен стил. Тя е на високо професионално равнище и показва познаване на различните страни на разглежданата проблематика. Практическата значимост на разработката е голяма. След адаптация тя може успешно да се използва и в обучението на други възрастови групи деца.

ОБЕКТ, ПРЕДМЕТ, ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, МЕТОДИ И ХИПОТЕЗИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

- В увода точно са формулирани обектът и предметът на изследването, целта и задачите на дисертационния труд; методите на изследване имат нужда от прецизиране.
- Хипотезата е правилно формулирана, тя е реалистична и може да бъде проверена с помощта на инструментариума предложен в дисертацията. Добре би било ако е формулирана като индикативно съждение.
- Използвани са разнообразни и адекватни методи на изследване.

ДИЗАЙН НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Проведено е експериментално изследване през периода април 2021 – май 2024 г. В него участват общо 89 изследвани лица, на възраст 6 - 7 години, които са представители на основно училище с. Евдилос – 3 филиала с предучилищни групи (42 деца), основно училище г. Серес – 2 предучилищни групи (47 деца). Разпределението по пол е както следва: 44 момичета (49%) и 45 момчета (51%).

Емпиричното изследване е проведено по всички правила. Като позитив могат да се изтъкнат прецизно дефинираните критерии и показатели. За

провеждане на изследването е използван адекватен инструментариум – педагогически експеримент, наблюдение, тестиране. За проверка на надеждността в измерванията се прилага Cronbach's alpha, за да се установи степента, която отразява съгласуваността на елементите, обособени в скалата.

Анализът е реализиран по няколко дименсии: пол, възраст, образователна институция, населено място. Емпиричните резултати, впечатляват с обхват и вътрешна свързаност. Данните от емпиричното изследване са представени коректно. Резултатите са визуализирани таблично и чрез диаграми. Изследването разполага с богата емпирия. По отношение на изводите съдържателно верни, нетрадиционно представени.

За доказване на хипотезите е направена много сериозна статистическа обработка на данните.

ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

- Изследването и резултатите от него като надежден емпиричен материал компенсират в голяма степен дефицити по работната тема в предучилищната практика (изследване на интереса на децата в предучилищна възраст към ранно овладяване на чужд език).
- Теоретичният анализ като обхват в съчетание с изследователската процедура е еталон за систематично научно изследване.
- Представен е качествен текст с възможност за практическо приложение в предучилищната подготовка на децата.
- Примерите визирани в приложението на дисертационното изследване са всъщност операционализирани технологии за осъществяване на ранно чуждоезиково обучение.

- Представената технологична парадигма може успешно да се използва в обучението и на други възрастови групи.

ПРЕЦЕНКА ЗА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ

Научната самооценка за приносите отразява адекватно постиженията.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И АВТОРЕФЕРАТ

Публикациите на докторанта са подчинени на темата, отговарят на изискванията за брой и представителност и са определен принос към популяризирането на резултатите и изводите от изследването. Списъкът включва 5 публикации, 2 от които са в съавторство. Всички са публикувани в сборници от конференции. Три от публикациите са на чужд език.

Авторефератът проектира съдържанието на дисертационния труд и следва неговата логика, отразява обективно теоретичните, изследователските и практико-приложните аспекти по проблема.

БЕЛЕЖКИ И ВЪПРОСИ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА

- Наблюдава се много добър баланс между теоретичната и емпиричната част на дисертационното изследване.
- Много добро впечатление прави, че са представени протоколи от направените наблюдения.
- Добре би било в заключението да се направят препоръки произтичащи от цялостното изследване.

ВЪПРОСИ: 1) Възможно ли предложената технология да се използва при обучението на деца в други научни области? 2) Ако средата не е проактивна и не е с фокус върху “другата” култура, резултатите на децата по-

лоши ли ще са или ще са същите като представените в емпиричното изследване?

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

1. Във връзка с популяризирането и разпространение на резултатите е добре те да бъдат публикувани под формата на самостоятелна монография.
2. За да станат по видими резултатите от изследователската работа на докторанта е препоръчително те да бъдат публикувани в реферирани индексирани издания/списания с импакт IF ранг (Scopus и WoS).

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

- По своята структура и съдържателна същност, по своя концептуален замисъл, научна широта и задълбоченост, трудът на Мария Панайотис Бакалуди е *самостоятелно и оригинално* научно съчинение.
- Резултатите постигнати в дисертационното изследване могат да се смятат за научни приноси на докторанта.
- Фундамент на обосноваването изводи и заключения са резултатите от изследването, които по своята същност са достоверни и релевантни.
- Дисертационният труд отговаря на техническите стандарти за оформяне на такъв тип научни разработки.
- Авторът може самостоятелно да провежда научно изследване, да представя и анализира резултатите коректно и прецизно.

Като цяло дисертацията отговаря на изискванията за такъв род изследвания. Тя защитава критериите за евристична значимост, за структурираност, за капацитет на обхвата, позволява да се извеждат утвърждения, има вътрешна координираност и е балансирана в секвенциите.

Анализът на разработката, качеството на научно-изследователската дейност на Мария Бакалуди показват широтата на нейните интереси и личната ѝ ангажираност към изследваната проблематика. Коректният прочит на представените материали показва професионалната компетентност на докторанта, детайлното познаване на теоретичната материя, умение да работи с аналитична, емпирична и статистическа информация, умение да формулира и доказва научни хипотези, да поставя на дискусия нови изследователски проблеми.

Въз основа на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „*доктор*” на **Мария Панайотис Бакалуди** в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика - Предучилищна педагогика).

10.02.2025 г.

Шумен

Подпис:

(проф. д.н. Н. Витанова)

REVIEW

by Prof. Natalia Ivanova Vitanova DSc, member of the scientific jury of Shumen University "Bishop Konstantin Preslavski", on a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" in the field of higher education 1. Pedagogical Sciences, professional field 1.2. Pedagogy (Theory of Education and Didactics - Preschool Pedagogy), developed by MARIA PANAYOTIS BAKALUDI on the topic: "FORMATION OF COGNITIVE INTEREST IN THE "OTHER" CULTURE AND MOTIVATION OF EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING OF 6-7-YEAR-OLD CHILDREN", with scientific supervisor Assoc. Prof. Sofia Dermendzhieva, DSc

DATA FOR THE CANDIDATE

Maria Bakaludi is a full-time doctoral student in the doctoral program "Preschool Pedagogy" at the Faculty of Education of the South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad. She achieved her high level of preparation, including foreign language, by successively passing through the levels of the educational system: higher education - specialty "English Language and Literature" - Aristotle University, Thessaloniki, Master's degree in "Special Pedagogy" at the South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad, specializing in "Acting for Theater and Cinema" at the Institute for Vocational Training in Thessaloniki, completing a postgraduate qualification course "Drama and Education" at the Center for Theater Studies in Thessaloniki, studying Spanish language and literature at the National and Kapodistrian University of Athens.

She purposefully expands her professional ambitions in the field of teaching and research. She successfully combines her practical commitments as a school teacher and founder and actress of the Theater Group "MINUS +".

STRUCTURE OF THE DISSERTATION

A well-organized package of materials is submitted for review: dissertation, appendices, abstract, publications. The dissertation has successfully defined parameters: total volume - 160 p., of which main content 143 p.; used literature (213 sources) in Bulgarian (14 ed.), English, Turkish, Spanish, including electronic resources (199 ed.) (17 p.). The dissertation is structured according to the canons of academic architectonics: introduction, four chapters, conclusion, literature, 6 appendices.

The dissertation, as a style and language, is precise, has a rich and accurate scientific stylistics. The technical execution is correct, the information is supported by visual images (tables and diagrams), mounted in the appropriate places.

The introduction presents the author's reasons for choosing the dissertation topic and its relevance. It includes in a compressed form the main ideas related to multinational integration, multicultural identity, multicultural interactions related to early foreign language learning. An organic part of the introduction are the research methodology and expected results. It logically presents the object, subject, purpose of the study and the main tasks. In general, the introduction introduces what is to come in the dissertation research. It would be good if the introduction contains a literature review on the topic of the dissertation research.

The first chapter presents the correlations related to competency-based education and early foreign language learning. In a sociocultural aspect, language is brought out as a means of social cohesion in the global world. The connection between early foreign language learning and the development of key competencies is sought. The “other” culture in foreign language learning is contextualized.

The second chapter analyzes cognitive interest in preschool age as a factor for cognitive activity. Its characteristics and dynamics in the development of preschool children are presented, its affiliation to the structure of children's

intellectual development, as well as the essence and importance of cognitive needs in the implementation of cognitive actions.

The third chapter describes the theoretical foundations of motivation in early foreign language learning and the role of the educational environment in stimulating cognitive activity. The role of the educational environment in kindergarten and the motivation for foreign language learning are presented, as well as the role of the proactive teacher as a mediator between the child and the global world.

The fourth chapter is related to the empirical research. It presents the methodological and conceptual framework of the research and the organization of the experimental program. It analyzes the results of the application of the pedagogical technology "Proactive educational environment for the formation of cognitive interest in the "other" culture and motivation for early foreign language learning in 6-7-year-old children".

RELEVANCE AND SIGNIFICANCE OF THE PROBLEM

The issue under consideration is relevant and significant in the discourse of interculturalism, globalization, the competency-based approach and early foreign language learning. The dissertation is located in a complex research field, because the working problem has multidirectional characteristics and corresponds to serious prospects for the search for alternative approaches, methods and techniques leading to a positive change in the learning process in kindergarten, and in particular in the process of forming a cognitive interest in the "other" culture and the motivation for early foreign language learning of 6-7-year-old children.

SCIENTIFIC AWARENESS OF THE DOCTORAL STUDENT

The author knows the literature on the topic very well. His theoretical reasoning is a result of a study of 213 sources, including web-based ones. Maria

Bakaludi knows very well not only world literature, but also Bulgarian literature, and this enables the author to justify her main theses quite correctly. The statements that are advocated are both classical and from the latest publications after 2000. Maria Bakaludi has supported her work with original works by foreign authors. This representative scientific argumentation of the text convincingly wins the trust of the user of this type of information and supports the conclusions in the dissertation.

CONCEPTUALITY, EVIDENCE AND PRACTICAL SIGNIFICANCE OF THE DEVELOPMENT

The dissertation is a completed author's concept, in which new aspects of the issue under consideration are also envisaged. Given the wide variety of concepts and definitions on the topic, the author has managed to clearly express and argue his position. The dissertation is characterized by successful analyses, specific evaluative nuances and original contemporary reflections, a purposeful author's approach and scientific style. It is at a high professional level and shows knowledge of the various aspects of the issue under consideration. The practical significance of the development is great. After adaptation, it can be successfully used in the education of other age groups of children.

OBJECT, SUBJECT, AIMS, TASKS, METHODS AND HYPOTHESES OF THE RESEARCH

- The introduction precisely formulates the object and subject of the research, the aim and tasks of the dissertation; the research methods need to be refined.
- The hypothesis is correctly formulated, it is realistic and can be verified using the tools proposed in the dissertation. It would be good if it was formulated as an indicative judgment.
- Diverse and adequate research methods have been used.

RESEARCH DESIGN

An experimental study was conducted during the period April 2021 - May 2024. A total of 89 subjects, aged 6 - 7 years, participated in it, who are representatives of the primary school of the village of Evdilos - 3 branches with preschool groups (42 children), the primary school of the city of Serres - 2 preschool groups (47 children). The gender distribution is as follows: 44 girls (49%) and 45 boys (51%).

The empirical study was conducted according to all the rules. The precisely defined criteria and indicators can be highlighted as positive. Adequate tools were used to conduct the study - pedagogical experiment, observation, testing. Cronbach's alpha was applied to verify the reliability of the measurements in order to establish the degree that reflects the coherence of the elements identified in the scale.

The analysis was carried out according to several dementias: gender, age, educational institution, settlement. The empirical results impress with their scope and internal coherence. The data from the empirical study are presented correctly. The results are visualized in tables and diagrams. The study has a rich empirical base. In terms of the conclusions, they are substantively correct and presented in an unconventional way.

To prove the hypotheses, a very serious statistical processing of the data was carried out.

CONTRIBUTIONS TO THE DISSERTATION

- The study and its results as reliable empirical material largely compensate for deficiencies in the working topic in preschool practice (research on the interest of preschool children in early mastering a foreign language).
- The theoretical analysis as a scope in combination with the research procedure is a benchmark for systematic scientific research.

- A quality text is presented with the possibility of practical application in the preschool preparation of children.
- The examples referred to in the application of the dissertation research are actually operationalized technologies for implementing early foreign language learning.
- The presented technological paradigm can be successfully used in the education of other age groups.

ASSESSMENT OF SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS

The scientific self-assessment of the contributions adequately reflects the achievements.

PUBLICATIONS ON THE DISSERTATION AND ABSTRACT

The doctoral student's publications are subordinate to the topic, meet the requirements for number and representativeness and are a certain contribution to the popularization of the results and conclusions of the research. The list includes 5 publications, 2 of which are co-authored. All are published in conference proceedings. Three of the publications are in a foreign language.

The abstract projects the content of the dissertation and follows its logic, objectively reflects the theoretical, research and practical-applied aspects of the problem.

NOTES AND QUESTIONS ON THE DISSERTATION

- There is a very good balance between the theoretical and empirical parts of the dissertation research.
- It is very impressive that protocols of the observations made are presented.

- It would be good to make recommendations arising from the overall research in the conclusion.

QUESTIONS: 1) Is it possible to use the proposed technology in teaching children in other scientific fields? 2) If the environment is not proactive and does not focus on the “other” culture, will the children's results be worse or will they be the same as those presented in the empirical research?

RECOMMENDATIONS FOR POPULARIZATION OF RESULTS

1. In connection with the popularization and dissemination of the results, it is advisable to publish them in the form of a separate monograph.

2. In order to make the results of the doctoral student's research work more visible, it is recommended that they be published in refereed indexed publications/journals with an impact IF rank (Scopus and WoS).

CONCLUSIONS

- In terms of its structure and content, its conceptual design, scientific breadth and depth, the work of Maria Panagiotis Bakaludi is an independent and original scientific work.
- The results achieved in the dissertation research can be considered scientific contributions of the doctoral student.
- The foundation of the substantiated conclusions and conclusions are the results of the research, which are inherently reliable and relevant.
- The dissertation work meets the technical standards for the formation of this type of scientific work.
- The author can independently conduct scientific research, present and analyze the results correctly and precisely.

Overall, the dissertation meets the requirements for this type of research. It defends the criteria for heuristic significance, for structure, for scope capacity, allows for the derivation of assertions, has internal coordination and is balanced in the sequences.

The analysis of the development, the quality of the scientific research activity of Maria Bakaludi show the breadth of her interests and her personal commitment to the researched issues. The correct reading of the presented materials shows the professional competence of the doctoral student, the detailed knowledge of the theoretical material, the ability to work with analytical, empirical and statistical information, the ability to formulate and prove scientific hypotheses, to put up for discussion new research problems.

Based on the demonstrated qualities and skills for independent scientific research, the proven scientific contributions and original achievements, I give my positive assessment of the conducted research, presented by the above-reviewed dissertation work, abstract, achieved results and contributions, and I propose to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to Maria Panagiotis Bakaludi in the field of higher education: 1. Pedagogical Sciences, professional field 1.2. Pedagogy (Theory of Education and Didactics - Preschool Pedagogy).

10.02.2025

Shumen

Signature:

(Prof. N. Vitanova, DSc)